

Rotel X (Dnr KS 2021/239)

Anmälan om svar på remiss av folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen

Remiss från Region Stockholm

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remiss godkänns.

Föredragande borgarråd Jonas Naddebo anför följande.

Ärendet

Region Stockholm har remitterat *Folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen* till Stockholms stad för yttrande med den 30 april 2021. På uppdrag av regionfullmäktige har Region Stockholms kulturnämnd tagit fram ett förslag till regional folkbildningsstrategi som knyter an till den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2050, och dess långsiktiga mål. Strategin syftar till att ge folkbildningsarbetet i regionen en övergripande inriktning samt bidra till ökad kunskap, dialog och samsyn mellan regionala och lokala aktörer samt folkbildningens aktörer. Inom ramen för folkbildningsstrategin har fyra målområden tagits fram som svarar mot de fyra långsiktiga målen för regionen i RUFSS 2050:

- Folkbildning stärker demokratin och gör fler delaktiga i samhällsutvecklingen, vilket bidrar till en god livsmiljö och en tillgänglig region.
- Folkbildning ökar tillgänglighet och deltagande i kulturlivet, vilket bidrar till en öppen, jämlik och inkluderande region.
- Folkbildning utjämnar utbildningsklyftor och stärker det livslånga lärandet, vilket bidrar till en ledande tillväxt- och kunskapsregion.
- Folkbildning stärker folkhälsan och tillgängligheten samt breddar livsval, vilket bidrar till en hållbar utveckling i en resurseffektiv region.

Utifrån dessa har fyra inriktningsområden identifierats för att långsiktigt bidra till strategins övergripande målområden:

1. Stärka och utveckla demokratin
2. Bredda intresset för, och öka delaktigheten i, kulturlivet samt det egna skapandet
3. Främja kunskap och bildning samt utjämna utbildningsklyftor
4. Utveckla arbetet för hållbar utveckling

Inom respektive inriktningsområde finns prioriteringar med åtgärder som behöver hanteras för att strategins målområden ska uppfyllas. Identifierade prioriteringar är inte inbördes rangordnade, utan är delvis beroende av varandra. Ett inriktningsområde kan därmed beröra flera målområden. En modell för förstärkt dialog och ökad kunskap mellan parterna har tagits fram för att underlätta genomförandet av strategin.

Strategin redogör inte i detalj för Region Stockholms hantering och beredning av stöden till studieförbunden.

Av folkbildningsstrategin framkommer att ansvar för genomförandet av strategin är delat mellan det offentliga och folkbildningens aktörer, på kommunal och regional nivå. För närvarande saknas till stora delar en formaliserad dialog mellan det offentliga och folkbildningen i Region Stockholm. Att utveckla en struktur för formaliserad dialog mellan aktörer inom folkbildningsområdet är en av de viktigaste förutsättningarna för folkbildningsstrategins genomförande. En modell för förstärkt dialog och ökad kunskap mellan parterna har tagits fram för att underlätta genomförandet av konkreta insatser i strategins riktning.

På grund av kort svarstid har remissen besvarats med stadsledningskontorets och kulturnämndens tjänsteutlåtanden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret ser positivt på en formaliserad dialog mellan regionen, kommunerna och studieförbunden. Att regionen har samordningsansvar är naturligt och effektivt då de flesta av studieförbunden i Stockholm är organiserade i regionala organisationer. Det finns dock ett behov av en ökad interkommunal dialog där regionen föreslås ha en samordnande roll genom exempelvis kompetenshöjande insatser.

Kulturnämnden ser positivt på att Region Stockholm arbetat fram en långsiktig strategi som grund för vidare arbete. Det är bra att Region Stockholm tydliggör sin roll för att kunna bli ett ännu starkare stöd i stadens arbete med studieförbunden i Stockholm.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan om svar på remiss godkänns.

Stockholm den 18 augusti 2021

JONAS NADDEBO

Bilaga

Folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Region Stockholm har remitterat *Folkbildningsstrategi för Stockholmsregionen* till Stockholms stad för yttrande med den 30 april 2021. På uppdrag av regionfullmäktige har Region Stockholms kulturnämnd tagit fram ett förslag till regional folkbildningsstrategi som knyter an till den regionala utvecklingsplanen RUF5 2050, och dess långsiktiga mål. Strategin syftar till att ge folkbildningsarbetet i regionen en övergripande inriktning samt bidra till ökad kunskap, dialog och samsyn mellan regionala och lokala aktörer samt folkbildningens aktörer. Inom ramen för folkbildningsstrategin har fyra målområden tagits fram som svarar mot de fyra långsiktiga målen för regionen i RUF5 2050:

- Folkbildning stärker demokratin och gör fler delaktiga i samhällsutvecklingen, vilket bidrar till en god livsmiljö och en tillgänglig region.
- Folkbildning ökar tillgänglighet och deltagande i kulturlivet, vilket bidrar till en öppen, jämlik och inkluderande region.
- Folkbildning utjämnar utbildningsklyftor och stärker det livslånga lärandet, vilket bidrar till en ledande tillväxt- och kunskapsregion.
- Folkbildning stärker folkhälsan och tillgängligheten samt breddar livsval, vilket bidrar till en hållbar utveckling i en resurseffektiv region.

Utifrån dessa har fyra inriktningsområden identifierats för att långsiktigt bidra till strategins övergripande målområden:

1. Stärka och utveckla demokratin
2. Bredda intresset för, och öka delaktigheten i, kulturlivet samt det egna skapandet
3. Främja kunskap och bildning samt utjämna utbildningsklyftor
4. Utveckla arbetet för hållbar utveckling

Inom respektive inriktningsområde finns prioriteringar med åtgärder som behöver hanteras för att strategins målområden ska uppfyllas. Identifierade prioriteringar är inte inbördes rangordnade, utan är delvis beroende av varandra. Ett inriktningsområde kan därmed beröra flera målområden. En modell för förstärkt dialog och ökad kunskap mellan parterna har tagits fram för att underlätta genomförandet av strategin. Strategin redogör inte i detalj för Region Stockholms hantering och beredning av stöden till studieförbunden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 april 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads samverkan med studieförbund och civilsamhällets organisationer är betydelsefulla för att nå flera av kommunfullmäktiges mål, däribland mål 1.1 I Stockholm är män-

niskor självförsörjande och vägen till arbete och svenskknusker är kort samt 2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring.

Studieförbunden har en viktig roll för att uppfylla stadens mål att skapa en modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla. Stockholms stad utgår från statens syfte med folkbildningen men med tillägget att stödet ska främja samverkan mellan staden och folkbildningen om framtida utmaningar i Stockholm. Dit hör frågor om tillgång till kultur för personer med funktionsnedsättning och målgruppen äldre samt utjämnningen av den digitala kunskapsklyftan. Stockholms stad fördelar årligen 22 miljoner kronor till de tio statsbidragsberättigade studieförbunden. Jämfört med statens och Region Stockholms helt volymbaserade stöd är stadens insatser mer målinriktade och tar tydligare fasta på folkbildningens roll som kulturaktör. Stadens stödsystem är uppdelat på två bedömningsgrunder, 50 procent baseras på tidigare genomförd och rapporterad verksamhet och 50 procent baseras på framåtriktad beskrivning av verksamhet som studieförbunden ämnar göra.

Stadsledningskontoret ser positivt på att Region Stockholm arbetat fram en långsiktig strategi som grund för vidare arbete. Det är bra att Region Stockholm tydliggör sin roll för att kunna bli ett ännu starkare stöd i stadens arbete med studieförbunden i Stockholm. De fyra inriktningsområdena i strategin utgår från statens syften att stödja folkbildningen, vilket även Stockholms stads syften gör. Stadsledningskontoret ser positivt på att regionen har breddat perspektivet mot hållbar utveckling i inriktningsmål fyra *”Utveckla arbetet för hållbar utveckling”*.

I strategin framgår vidare att det finns en utmaning i att regionens nuvarande bidragsmodell främst är uppbyggd på kvantitativa fördelningsprinciper och att systemet idag inte främjar kvaliteten i tillräcklig grad. Vidare framkommer att det är angeläget att se över förutsättningarna för att ta fram en regional fördelningsmodell som även innehåller kvalitativa kriterier vilket långsiktigt utvecklar och stärker tilliten. Stadsledningskontoret instämmer i detta och stödjer denna utveckling.

Stadsledningskontoret ser även positivt på en formaliserad dialog mellan regionen, kommunerna och studieförbunden. Att regionen har samordningsansvar är naturligt och effektivt då de flesta av studieförbunden i Stockholm är organiserade i regionala organisationer. Det finns dock ett behov av en ökad interkommunal dialog där regionen föreslås ha en samordnande roll genom exempelvis kompetenshöjande insatser. Den modell som presenteras som bilaga till folkbildningsstrategin kan verka som grund för detta. Erfarenheter inom staden visar att en framgångsfaktor för denna typ av arbetsmodeller är att de inte får vara allt för resurskrävande för kommunerna.

Stadsledningskontoret ser arbetet med uppföljning och dialog med studieförbunden som prioriterat för att uppnå strategins övergripande målområden. Då studieförbunden kan ha verksamhet i flera av regionens kommuner är det viktigt med väl fungerande uppföljningssystem såväl kommunalt som regionalt för att säkerställa att beviljade medel går till avsedd verksamhet. För att stärka arbetet med uppföljning av beviljade ekonomiska bidrag till civilsamhället utformar Stockholms stad stadsövergripande riktlinjer för hantering av föreningsbidrag som tydliggör att det är en förutsättning att föreningar uppfyller ett demokrativillkor för att beviljas föreningsbidrag. Det huvudsakliga syftet med demokrativillkoret är att förhindra att offentliga medel tilldelas aktörer vars verksamheter inte är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Stadsledningskontoret anser folkbildningsstrategins avsnitt om uppföljning vara svårbedömt då beskrivningen av hur uppföljningsarbetet ska genomföras är begränsad.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2021 följande.

1. Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 april 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Region Stockholms kulturnämnd fick i uppdrag av regionfullmäktige i samband med budget 2020 att ta fram en regional folkbildningsstrategi. Den knyter an till den regionala utvecklingsplanen, RUFSS 2050, och dess långsiktiga mål.

Folkbildningsstrategins syfte är att ge en riktning för det övergripande arbetet med folkbildningsfrågor för Stockholmsregionen, samt att bidra till ökad kunskap, dialog och samsyn mellan regionala och lokala aktörer och folkbildningens aktörer.

Strategin beskriver fyra långsiktiga inriktningsområden:

1. Stärka och utveckla demokratin
2. Bredda intresset för, och öka delaktigheten i, kulturlivet samt det egna skapandet
3. Främja kunskap och bildning samt utjämna utbildningsklyftor
4. Utveckla arbetet för hållbar utveckling

En modell för förstärkt dialog och ökad kunskap mellan parterna har tagits fram för att underlätta genomförandet av strategin. Strategin redogör inte i detalj för Region Stockholms hantering och beredning av stöden till studieförbunden.

Stockholms stads arbete med stöd till studieförbunden

Studieförbunden i Stockholm har en viktig roll i att uppfylla stadens mål att skapa en modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla. Stockholms stad fördelar årligen 22 miljoner kronor till de tio statsbidragsberättigade studieförbunden. Statens syfte med folkbildningen är det som Stockholms stad utgår ifrån men det finns även ett tillägg om att stödet ska främja samverkan mellan staden och folkbildningen om viktiga framtida utmaningar i Stockholm. Dit hör frågor om tillgång till kultur för personer med funktionsnedsättning och målgruppen äldre samt utjämningen av den digitala kunskapsklyftan.

Jämfört med statens och Region Stockholms helt volymbaserade stöd är Stockholms stads insatser mer målinriktade och tar tydligare fasta på folkbildningens roll som kulturaktör. Utifrån uppbyggd erfarenhet har Stockholm stad idag ett stödsystem uppdelat på två bedömningsgrunder. 50 procent baseras på tidigare genomförd och rapporterad verksamhet och 50 procent baseras på framåtriktad beskrivning av verksamhet som studieförbunden ämnar göra. En viktig del av stödsystemet är en dialog mellan kulturförvaltningen och respektive studieförbund vilken ska leda fram till beslut som är väl förankrade i en likvärdig bedömning av de olika bildningsorganisationerna.

Stadens relation till studieförbunden

I samband med uppkomna oegentligheter i Järva under 2017-2019 brast studieförbunden i kraven på rapportering och transparens till stadens tjänstemän och politiker. Den tillitsbaserade relationen mellan Stockholms stad och studieförbunden i Stockholm blev därmed prövad. När redovisningsfusket uppdagades har studieförbunden agerat och man har vidtagit åtgärder för att reda ut det uppkomna fusket. Förvaltningen ser dock att generellt har det förebyggande arbetet med att kvalitetssäkra verksamheten inte varit lika prioriterat och systematiskt hos studieförbunden.

Regionens och kommunernas roll i stödet till folkbildningen

Den tidigare samfinansieringsprincipen mellan stat, region och kommuner har idag gått över till ett mer självständigt stöd till studieförbundens verksamhet i respektive kommun. Inom Stockholms län har 14 av 26 kommuner ett generellt stöd till studieförbunden. Den totala kommunala finansieringen till studieförbund inom Stockholms län uppgick 2020 till 38 miljoner kronor varav 22 miljoner kronor från Stockholms stad.

Kulturförvaltningen ser positivt på att Region Stockholm arbetat fram en långsiktig strategi som grund för vidare arbete. Det är bra att Region Stockholm tydliggör sin roll för att kunna bli ett ännu starkare stöd i stadens arbete med studieförbunden i Stockholm.

I strategin framgår att det finns en utmaning i att regionens nuvarande bidragsmodell är uppbyggd främst på kvantitativa fördelningsprinciper och att systemet idag inte främjar kvalitet i tillräcklig grad. Vidare nämns att det är angeläget att se över förutsättningarna för att ta fram en regional fördelningsmodell som även innehåller kvalitativa kriterier vilket långsiktigt utvecklar och stärker tilliten. Förvaltningen instämmer i detta och stödjer denna utveckling.

En formaliserad dialog mellan regionen, kommunerna och studieförbunden ser förvaltningen positivt på. Att regionen har samordningsansvar är naturligt och effektivt då de flesta av studieförbunden i Stockholm är organiserade i regionala organisationer. Förvaltningen ser behov av en ökad interkommunal dialog där regionen föreslås ha en samordnande roll genom till exempel kompetenshöjande insatser. Modellen för dialog som presenteras som bilaga ser förvaltningen som en fungerande grund. Enligt förvaltningens erfarenhet är en viktig framgångsfaktor att ta fram en arbetsmodell som inte är alltför resurskrävande för kommunerna.

De fyra inriktningsområdena i strategin tar avstamp i statens syften att stödja folkbildningen vilket Stockholms stads syften också gör. Förvaltningen ser positivt på att regionen har breddat perspektivet mot hållbar utveckling i inriktningsmål fyra *”Utveckla arbetet för hållbar utveckling”*. Kulturförvaltningen ser arbetet med uppföljning och dialog med studieförbunden som prioriterat för att uppnå strategins övergripande målområden. Strategins avsnitt om uppföljning är dock svårbedömt då beskrivningen av hur uppföljningsarbetet ska genomföras är begränsad.